

La retirada de l'exèrcit espanyol de l'Afganistan i la cancel·lació de les compres i la despesa en R+D militar retallarien 2.750 milions d'euros anuals del dèficit públic espanyol. Un petit gra de sorra en el desert dels 53.444.000 d'euros de dèficit reconegut per l'estat en el tancament de l'exercici del 2010, que no inclouen el saldo fiscal de comunitats autònomes, ajuntaments i Seguretat Social. Però hi ha moltes més idees per a reduir la despesa d'una Espanya que, d'ençà de la transició, no ha paït prou bé que volia dir un estat descentralitzat. Ara, més de trenta anys després d'aquell *café para todos*, l'estat espanyol hi continua veient doble, i fins i tot en alguns casos la imatge se li multiplica per disset.

L'executiu de Zapatero ha pressupostat una retallada del 16% en la despesa ministerial per al 2011. Però la tisorada té poc a veure amb el veritable problema. Si bé l'estat de les autonomies va traspasar competències a les comunitats, i també la competència de gestionar el personal, hi ha duplicitats perquè es manté l'estructura administrativa de gestió del servei al govern central. A tall d'exemple, la despesa de l'estat el 2010 en sanitat, educació o cultura arribava a 9.000 milions d'euros.

"Si aquests grans serveis públics són traspasats a les comunitats autònomes, no és raonable que hi hagi un ministeri per a cadascun, perquè ara la principal funció que té l'executiu central és només coordinar i gestionar alguns petits programes de despesa", argumenta Marta Espasa, catedràtica d'hisenda pública de la UB. Amb tot, aquesta experta adverteix que, "en termes econòmics, suprimir aquesta despesa de duplicitat no resoldrà el problema del dèficit públic, però sí que és un gest que va en la direcció d'evitar despeses innecessàries. En temps de crisi, aquestes mesures haurien de ser prioritàries".

Suprimir els ministeris de Cultura, Educació, Sanitat i Ciència i Innovació implicaria un estalvi de prop de 3.500 milions euros anuals, comptant fins i tot que s'hauria de mantenir la feina dels gairebé 5.000 funcionaris amb què compten aquestes estructures, un cost que no superaria els 150 milions

Rodríguez Zapatero ha suprimit el ministeri d'Igualtat i el d'Habitatge com a mesura per a estalviar diner públic. Amb tot, l'administració espanyola continua essent sobredimensionada.

Un estat que hi veu doble

Ministeris amb carteres buides, aparells burocràtics duplicats, administració central perifèrica, televisions autonòmiques en castellà i una televisió pública estatal en castellà, defensors del poble a cada territori i defensor del poble espanyol... L'espanyol és un estat falsament descentralitzat que es revela econòmicament inviable.

d'euros anuals. Abans d'assolir la presidència de la patronal CEOE, Joan Rosell va defensar un ERO a l'estat perquè hi ha, "pel cap baix, 150.000 funcionaris que no fan res, ja que aquests últims anys s'han traspasat 2.000 competències de l'estat a les comunitats autònomes, principalment dels ministeris de Cultura, Sanitat i Educació".

Durant la dècada dels 90, l'estat va transferir les competències educatives en tots els nivells d'aprenentatge. El gruix d'entitats públiques que registra el ministeri, 157, corresponen a universitats i les fundacions corresponents per a la investigació acadèmica. Però el fet és que aquest ministeri, dotat amb un pressupost de 3.240 milions d'euros, podria convertir-se en una secretaria d'estat o una direcció general.

Passa això mateix a Sanitat. Cada comunitat autònoma compta amb uns serveis de salut i diverses entitats vinculades a la prestació de serveis, que gestionen el sistema, des de les infraestructures fins al personal. Així doncs, el paper del ministeri és de simple gestor dels comptes.

“No s’ha escrit enlloc que un estat descentralitzat hagi de ser més car”

Francisco Longo (Còrdova, 1950) és director de Institut de Governança i Direcció Pública d’ESADE.

EL TEMPS

—Brussel·les exigeix el control del dèficit públic de l’estat espanyol amb caràcter urgent. A l’estat, més de trenta anys després, s’ha reobert amb força el debat sobre els efectes de l’homogeneïtzació territorial i el model autonòmic. En un bàndol hi ha els qui demanen l’aprimament de l’estat perquè les competències ja han estat transferides a les comunitats, i en un altre, els qui demanen una recentralització de les competències. Un model d’estat descentralitzat és sempre més car que un de centralitzat?

—No s’ha escrit enlloc que un estat descentralitzat hagi de ser més car. Els alemanys, per exemple, no tenen aquest problema, si bé és cert que en

un sistema descentralitzat és lògic que hi hagi un cert augment de la despesa perquè en alguns casos calen estructures duplicades per a la prestació de serveis. Ara bé, aquestes pèrdues poden ser guanys si pensem en la millora d’eficiència que es pugui assolir amb un coneixement més bo de la realitat, per la proximitat al ciutadà, i fins i tot per la possibilitat de fer reformes en els procediments de prestació de serveis.

—No sembla que aquesta eficiència s’hagi pas assolit.

—No s’ha assolit. Als estats descentralitzats es detecten dificultats de governança, és a dir, d’articulació de la col·laboració entre el nucli central —en aquest cas l’administració a Madrid—,

que té funcions planificadores de polítiques bàsiques, i les entitats —és a dir, les comunitats autònomes—, que tenen funcions de prestació directa dels serveis descentralitzats.

—És culpa de les administracions autonòmiques, que no saben gestionar prou eficaçment els serveis?

—És culpa de totes dues parts, perquè segurament l’administració de l’estat no ha acabat de desempal·lar-se d’una part de les estructures i l’ocupació públiques, tal com requeria el procés de descentralització. Però també és cert que, en aquest moment, bona part de l’assignatura pendent en aquest sentit és a les mans de les comunitats autònomes.

—Què han de fer les administracions autonòmiques?

—Tenim algunes legislacions bàsiques a l’àmbit estatal que poden dificultar les coses, però ara les comunitats autònomes tenen més capacitat d’autogovern que mai per a definir models propis d’administració més eficients. I no ho han fet, sinó que es limiten a mantenir les estructures pròpies de l’administració de l’estat.

—No ha culminat el procés de la transició a l’estat de les autonomies?

—Des del punt de vista econòmic, no hi ha hagut grans guanys d’eficiència en la provisió de serveis que hagin contrapesat el cost intrínsec d’una descentralització.

—Són prescindibles ministeris com els de Cultura, Educació o Ciència?

—Hi ha un seguit de competències sectorials de l’estat que afecten matèries en què la provisió del servei és majoritàriament transferida, que tenen a veure amb polítiques regulatòries, normativa de Brussel·les i normativa de caràcter bàsic de planificació. Aquestes funcions algú les ha de fer. Personalment, crec que no té gaire sentit que

Televisions en espanyol i TVE. Més enllà d’estructures visibles, hi ha aparells burocràtics que xuclen gran quantitat de recursos sense justifica-

ció d’interès públic. És el cas de les televisions autonòmiques de territoris on l’única llengua oficial és l’espanyol. Si les televisions autonòmiques

a Catalunya, el País Basc, el País Valencià, les illes Balears i Galícia tenen sentit, si més no des del punt de vista dels drets lingüístics de la població

hi hagi ministeris que, per les seves competències minses, tinguin una dimensió excessivament petita, però, en tot cas, transformar-los en una secretaria general o en una direcció general, en termes econòmics, és la xocolata del lloro. Realment, té més efectes d'imatge política que no pas d'estalvi. I el mateix argument val per a la reducció de càrrecs polítics, que tenen un caràcter gairebé exclusivament simbòlic.

—**Però els pressupostos dels ministeris no són precisament simbòlics.**

—Passa que, quan tens un ministeri, la tendència natural és buscar coses per a fer, encara que de vegades no siguin necessàries. Hi ha una duplictat de funcions i institucions en alguns casos, però no se'n poden magnificar els efectes econòmics.

—**Sigui com sigui, hi ha un excés de serveis públics, i per tant, de funcionaris?**

—Si pensem en funcionaris, de vegades perdem de vista que pots tenir menys funcionaris que un altre territori i, en canvi, gastar més en el servei perquè no ets eficient ni productiu. Allò que compta és quant costa atendre un malalt a cada territori, o l'educació d'un nen, independentment de la manera com es presti el servei.

—**Hi ha comunitats autònomes massa petites per a gestionar en condicions determinats serveis, com la salut, per exemple?**

—Fa de mal dir. La veritable clau no està en la dimensió del territori, sinó en el sistema de finançament. Hi ha comunitats petites com ara Navarra que tenen un finançament més favorable que no comunitats més grans com Catalunya i Andalusia. Però també hi influeix la capacitat d'aplicar mesures d'eficiència en la prestació de serveis.

—i van a càrrec de les administracions autonòmiques—, no és el cas de la llista de televisions que tenen com a única funció ser altaveu del govern

L'Institut Cervantes, dependent del Ministeri de Cultura, amb 75 oficines a tot el món, es dedica a promoure la cultura i la llengua espanyoles. El 2011 gastarà 104 milions d'euros dels PGE.

autonòmic de torn, i de passada, repartir-se l'audiència de servei públic amb TVE.

La televisió pública estatal, que ja no es finança amb publicitat, arrossega un dèficit acumulat de gairebé 500 milions d'euros, 70 dels quals només del 2010. L'any passat, l'estat va injectar en forma d'ajudes 1.000 milions d'euros a les televisions autonòmiques, i 570 a TVE. Ara, el ministre de la Presidència, Ramon Jáuregui, admet que "seria bo discutir si les comunitats autònomes han de tenir una televisió". Ara bé, els presidents autonòmics no en volen ni sentir parlar, de la possibilitat de tancar televisions deficitàries. Telemadrid és un dels canals més deficitaris, però any rere any el govern autonòmic hi injecta els milions que calguin per a mantenir un aparell propagandístic impagable.

Una altra figura multiplicada és el Síndic de Greuges, que en la majoria de territoris i a l'àmbit de l'estat és el Defensor del Pueblo. Tret de les illes Balears, Castella i Lleó, Extremadura i Madrid, tots tenen una figura equivalent al Defensor. Un càrrec que a l'estat té un sou de 115.376 euros bruts, i que bàsicament compleix la funció de recollir les queixes dels ciutadans i partits que no han obtingut la resposta que esperaven per part dels corresponents defensors o síndics. Precisament, les atribucions del Síndic de Greuges a Catalunya van cridar l'atenció del Tri-

bunal Constitucional, que considerava il·legal que el Síndic fos el màxim organisme al qual podia acudir un català per a denunciar abusos de poder.

Promoció de la cultura espanyola.

Hi ha 98 oficines comercials a l'exterior que representen l'estat espanyol i cobreixen tots els sectors a gairebé tots els països. A la vegada, cada territori té les seves societats i agències de promoció exterior. Igualment, tot i que les competències de cultura són de les autonomies, l'estat invertirà enguany 104 milions d'euros en la promoció de la llengua i la cultura espanyola al món a través de l'Institut Cervantes.

Les autonomies gestionen el 36% del total de la despesa pública i el volum de dèficit que tenen és només el 17% en conjunt. Ara bé, com adverteix Marta Espasa, "això no implica que no hagin de reduir la despesa, perquè els seus ingressos han caigut de manera important. Però és l'estat que té, d'una banda, la caiguda de la recaptació dels impostos i, d'una altra, l'altíssim cost de la despesa en prestacions de desocupació —al voltant de 40.000 milions d'euros—, entre més qüestions", sentència aquesta economista.

I tot plegat en un context d'ofensiva recentralitzadora d'un estat que sembla allunyat de la intenció de caminar cap a un estat federal.

Gemma Aguilera